

[Nyheder](#)[COVID-19](#)[Red Verden](#)[Krop & Sundhed](#)[Kultur & Samfund](#)[Naturvidenskab](#)

Nyt nordisk studie: Miljø er vigtigere end gener for udvikling af tarmkræft

Risikoen for at få tyktarmskræft er omkring dobbelt så stor, hvis man har en slægtning med det. Det skyldes miljø, konkluderer danske forskere.

I Danmark får flere end 3.000 nye patienter konstateret tarmkræft hvert år. (Foto: Shutterstock)

Mette Mølgaard
Journalist

25 september 2022

ANBEFALET

KRÆFT

Er du tæt beslægtet med en tarmkræft-patient?

Så er din risiko mere end dobbelt så stor for selv at udvikle sygdommen.

Det skyldes dog ikke de gener, I deler, som man ellers hidtil har troet, men jeres fælles miljø. En fælles opvækst eller husholdning, hvor man udsættes for mange af de samme omstændigheder - det kan være rygning, overvægt, kost og generel usund livsstil - er altså en mere betydningsfuld årsag til den fælles øgede risiko for tarmkræft i familier, end gener er.

Det viser et nyt nordisk studie, der er publiceret i [International Journal of Cancer](#).

»Som læge synes jeg, at resultaterne er overraskende og vigtige,« siger Tine Jess, professor og leder af grundforskningscenteret PREDICT ved Aalborg Universitet, som er én af de forskere, der står bag studiet.

»Det er jo fantastisk, at vi her opdager, at den såkaldte arvelighed skyldes det fælles miljø - og ikke genetik. For det betyder, at man kan gøre noget ved det. Man kan ikke ændre på sine gener, men miljøet kan vi ændre på,« siger Tine Jess.

Vigtig viden

Og det er en ny måde at tænke på, når man taler arvelighed af sygdomme.

Det er John Brandt Brodersen, professor, ph.d. og speciallæge i almen medicin ved Institut for Folkesundhedsvidenskab ved Københavns Universitet og i Region Sjælland, enig i.

»Studiet dokumenterer, at det sociale betyder mere i forhold til risiko for tarmkræft end gener. Og det giver god mening,« siger han.

Mennesker er stammedyr. Vi bevæger os rundt i stammer og opfører, drikker, spiser og ryger som de stammer, vi eksisterer i, påpeger John Brandt Brodersen.

»For mig - som forsker og praktiserende læge - er det vigtig viden. Mange mennesker kommer til os og siger for eksempel: 'Min farmor havde tarmkræft og døde af det, skal jeg deltage i et screeningsprogram?' Så kunne jeg finde på at spørge om, hvornår fik din farmor tarmkræft? Hvis det var i en ung alder, er der mere, der taler for, at det er genetisk betinget,« siger han og uddyber:

»Men hvis farmoren fik tarmkræft i en høj alder, og min patient lever på en helt anden måde, end farmoren gjorde, er sandsynligheden for, at min patient får tarmkræft meget mindre. Idet sygdommen så nok var mere socialt betinget hos farmoren.«

Som læge skal han altså vurdere, om der er en høj eller lav risiko. Stor eller lille sandsynlighed.

»Den her viden bekræfter os i, at vi skal forstå sygdomme bio-psyko-socialt: Noget er genetisk, noget er psykisk, og noget er socialt,« siger John Brandt Brodersen.

LÆS OGSÅ: Antibiotika knyttes til forhøjet risiko for tarmkræft

Veludført studie

Fakta

Tarmkræft

Sammen med sine kolleger har Tine Jess analyseret nationale registre på tværs af de skandinaviske lande.

»Vi har undersøgt, om familiemedlemmer til folk med kræft selv får kræft. Og vi har set på, om folk bor sammen. Det handler ikke bare om, om man hører sammen familiemæssigt, altså har samme gener, men om man bor sammen, er vokset op sammen. Ved at tage den faktor ind kan vi blive klogere på meget mere end genetisk arvelighed,« siger Tine Jess.

De har studeret flere end 350.000 tilfælde af tyktarmskræft og set på flere end 2 millioner familiemedlemmer til disse tilfælde, på tværs af Skandinavien.

Og ved hjælp af statistiske modeller har de været i stand til at skelne mellem genetisk og miljømæssig arv.

»Det er meget stærkt. Vi har set på et utroligt stort antal mennesker. Konklusionerne er derfor ret sikre, men som altid, når man diskuterer risiko for kræft, skal man være opmærksom på, hvor i verden studiet er udført,« siger hun og tilføjer:

»Men jeg mener godt, at man kan overføre resultaterne om den miljømæssige komponent til resten af verden. Men miljøfaktorerne kan være forskellige andre steder i verden.«

John Brandt Brodersen er enig i, at studiet er veludført. Også selvom der altid kan være fejl i registerstudier, som forskerne har analyseret, for eksempel fordi folk selv kan angive, at de har samme adresse uden at leve sammen eller kan have forskellige adresser og leve sammen.

»Men sådan er det med al forskning, der er styrker og svagheder i alt. Men ud fra de betingelser har de lavet et originalt design. Deres resultater er troværdige,« mener han.

LÆS OGSÅ: Indledende forsøg: Blodprøve kan afsløre tilbagefald af tarmkræft

Kost, miljø og livsstil

Forskerne ved endnu ikke, hvilke miljøfaktorer der helt præcist spiller ind på risikoen for at få tyktarmskræft. Derfor håber Tine Jess, at studiet vil inspirere til mere intensiveret forskning i de miljømæssige faktorer bag tyktarmskræft.

For jo klogere forskerne bliver på, hvilke faktorer der spiller ind, desto klogere bliver de på, hvor stor en effekt enkelte faktorer har. Og hvordan samspillet af faktorer påvirker risikoen for tyktarmskræft.

»Og desto bedre kan vi forebygge og sætte ind i familier, hvor vi ser øget forekomst af tyktarmskræft. Jeg håber også, at forskningsfeltet - foruden patienterne - bliver lettet og inspireret af vores fund. For det bestyrker nødvendigheden i at forske i miljøfaktorer,« siger Tine Jess.

Vi kommer i kontakt med miljøfaktorer gennem vores kost, miljø og livsstil. Kemikalier, tilsætningsstoffer og forurening optages i kroppen, og selv hvis de enkelte komponenter ikke gør stor skade, frygter flere forskere, at de indgår i en større 'cocktail', som kan vise sig at være problematisk.

»Vi risikerer, at forskellige miljøfaktorer interagerer med hinanden i komplekse sammenhænge og øger risikoen for tarmkræft, og det er derfor bydende nødvendigt ikke alene at forstå effekten af enkelte miljøfaktorer, men at forstå deres samlede effekt for at kunne forebygge bedst muligt,« siger Tine Jess.

Ifølge John Brandt Brodersen peger studiet på, at sygdomsforståelse ikke blot er biologisk.

»Vi skal ikke forstå sygdomme biologisk. Vi skal forstå dem i forhold til det hele menneske; hvordan det hele menneske lever sit liv,« siger han.

LÆS OGSÅ: Mange opfølgende kontroller gavner ikke tarmkræftspatienter

LÆS OGSÅ: Naturens gave til videnskaben: Tvillinger er nøglen til at forstå arv og miljø

LÆS OGSÅ: Dansk gennembrud: Blodprøve kan afsløre tarmkræft

Kilder

- Tine Jess (AAU)
- John Brandt Brodersen
- "International Journal of Cancer: Shared environment and colorectal cancer: A Nordic pedigree registry-based cohort study", International Journal of Cancer (2022), DOI: 10.1002/ijc.34148

For at se dette indhold skal du acceptere funktionelle cookies.

[Klik her for at ændre dit samtykke](#)

Ny video fra Tjek

Tjek er en YouTube-kanal om videnskab henvendt til unge.

Indholdet på kanalen bliver produceret af Videnskab.dk's videojournalister med samme journalistiske arbejdsgange, som bliver anvendt på Videnskab.dk.

For at se dette indhold skal du acceptere marketing-cookies.

[Klik her for at ændre dit samtykke](#)

Ugens videnskabsbillede

Se flere forskningsfotos på Instagram, og læs om de utrolige billeder af Jupiter her.

For at se dette indhold skal du acceptere marketing-cookies.

[Klik her for at ændre dit samtykke](#)

[Vis dette opslag på Instagram](#)

» Et opslag delt af Videnskab.dk (@videnskabdk) «

Videnskab.dk Podcast

Lyt til vores **seneste podcast** herunder eller via en podcast-app på din smartphone.

For at se dette indhold skal du acceptere funktionelle cookies.

[Klik her for at ændre dit samtykke](#)

Del din viden på video

Vi producerer professionelle video-fortællinger med respekt for din faglighed.

Klik her for at få mere at vide

Hej! Vi vil gerne fortælle dig lidt om os selv

Nu hvor du er nået helt herved på vores hjemmeside, er det vist på tide, at vi **introducerer os**.

Vi hedder Videnskab.dk, kom til verden i 2008 og er siden vokset til at blive Danmarks største videnskabsmedie med over en halv million brugere om måneden.

Vores uafhængige redaktion leverer dagligt gratis forskningsnyheder og andet **prisvindende** indhold, der med solidt afsæt i videnskabens verden forsøger at give dig aha-oplevelelser og væbne dig mod misinformation.

Vores journalister fortæller historier om både kultur, astronomi, sundhed, klima, filosofi og al anden god videnskab indimellem - i form af artikler, podcasts, YouTube-videoer og indhold på sociale medier.

Vi stiller meget **høje krav** til, **hvordan vi finder og laver vores historier**. Vi har lavet et **manifest** med gode råd til at finde troværdig information, og vi modtog i 2021 en **fornem pris** for vores **guide til god, kritisk videnskabsjournalistik**.

Vores redaktion gør en dyd ud af at få uafhængige forskere til at bedømme betydningen af nye studier, og alle interviewede forskere citat- og faktatjekker vores artikler før publicering.

Hvis du går rundt og undrer dig over stort eller småt, vil vi elske at høre fra dig og forsøge at give dig svar med forskernes hjælp. Send bare dit spørgsmål til vores

brevkasse **Spørg Videnskaben.**

Vi håber, at du vil følge med i forskningens forunderlige opdagelser her på Videnskab.dk.

Få et af vores gratis nyhedsbreve sendt til din indbakke. Du kan også følge os på sociale medier: Facebook, Twitter, Instagram, YouTube eller LinkedIn.

Med venlig hilsen

Videnskab.dk

